

עלון מספר 42 – אפריל 2018

1. האזכרה השנתית ב"יד ושם"
2. האזכרה השנתית בקהילות בחו"ל
3. ניצולי שואה שנפטרו השנה
4. סרט על בני הדור השני
5. שיר לזכר ניצול מגדוד העבודה
6. חנוכת בית השנטי ע"ש יצחק לבנת
7. מכוחותינו: 4 האחיות לבית וייס

1. האזכרה השנתית ב"יד ושם" – בסימן "גדודי העבודה" ההונגריים של האבות שלנו
[Munkaszazad]

מתכבדים להזמין אתכם
לאזכרה השנתית ליהודי קרפטורוס
בשיתוף דורות ההמשך

האזכרה תתקיים ביום ראשון
כ"א באייר תשע"ח, 6 במאי 2018
ביד ושם, הר הזיכרון, ירושלים

בתכנית

- 13:00 סיורים בתערוכות
- 14:00 טקס באוהל יזכור
- 14:20 התכנסות וכיבוד קל במבואת אולם ספרא
- 15:00 תחילת האירוע

ברכות ודברים

מר זאב מילבאואר, יו"ר הארגון העולמי של יהודי
זאקרפטיה-טרנסקרפטיה

ד"ר רוב רוזט, מנהל הספריות ביד ושם
שירות יהודים ביחידות עבודה הונגריות

שירה: בטי קליין

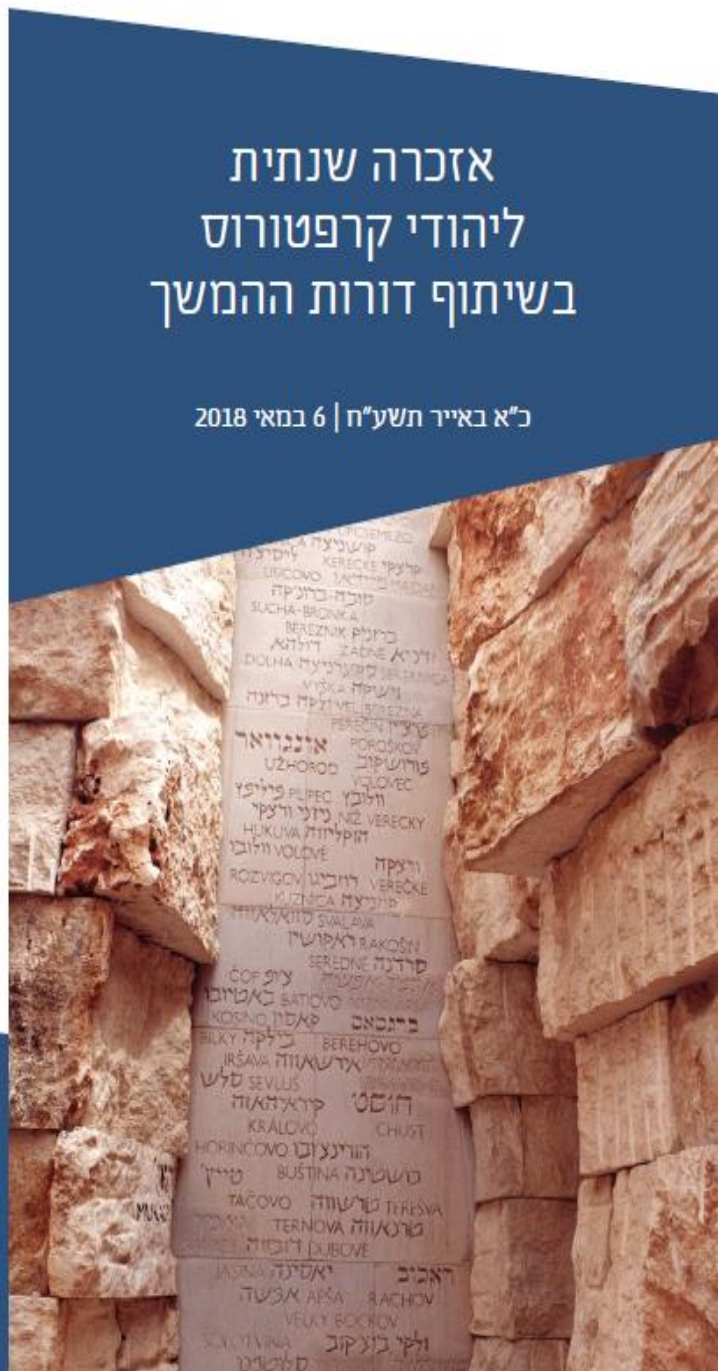
הנחיה: אורלי ניר

לכיסוי ההוצאות אנו מבקשים להעביר צ'ק על 50 ₪ לאדם
דמי חבר שנתיים: 100 ₪ לאדם ; 180 ₪ לחוג
לפקודת: הארגון העולמי של יהודים יוצאי זאקרפטיה - טרנסקרפטיה (ע"ר)
כתובת: יצחק קליין, רחוב מתתיהו מנדל 9/12, רמת גן 52287 | טלפון: 054-3034424
מלפנים להרשמה הסעה:
מרכז - ישראל שינברג 050-5075928 | משה מתקוביץ - 054-6338687 | יוסי קוטון - 050-9922217
דום - אלכס שימעיץ 052-3496878 | מטי ריזנוביץ' 052-2651972 | לאה וינברג - 052-6607729
צפון - רוזה קליימן 052-4007509 | יונה רוב 050-7593223

אזכרה שנתית
ליהודי קרפטורוס
בשיתוף דורות ההמשך

כ"א באייר תשע"ח | 6 במאי 2018

א. ביום ראשון, כ"א באייר תשע"ח, ה-6.5.2018 נקיים את האזכרה השנתית לזכר בני המשפחות שלנו, אשר נספו בשואה.

להלן סדרי ההרשמה לטקס/להסעות:

האירוע יתחיל בשעה 13:00, בביקור מודרך בתערוכה ב"יד ושם".
לאחר מכן יתקיים הטקס ב"אוהל יזכור" ולאחריו נתכנס באודיטוריום "ספרא" לטקס.
ב. כמדי שנה נקיים **הסעות** (בתשלום). יש להירשם **להסעות מראש** אצל אנשי הקשר:
צפון: מנהריה, דרך הקריות, חיפה, חדרה ונתניה.

אשת הקשר: רוזה קליימן 052-4007509

מרכז: פתח תקווה

איש הקשר: משה מושקוביץ 054-6338687

דרום: באר-שבע

קריית גת, אשדוד, צומת ראם (מסמיה)

אנשי הקשר: לאה ויינברגר 052-6607729 (מבאר-שבע)

אלכס שמעוני 052-3496867 מנדי רייזמוביץ 052-2651972 (מקריית גת)

מקומות האיסוף להסעה, יתפרסמו בהודעה נפרדת בהקדם!

ג. בשל מספר מקומות מוגבל באודיטוריום [350 בלבד] אנו מבקשים מכם להירשם **לטקס**,

על-ידי **הודעת SMS (מסרון)** אל אחד מהפעילים המתנדבים ולרשום במסרון את

הפרטים הבאים: שם משפחה + פרטי כמה אנשים יגיעו

מהיכן בארץ יגיעו ברכב / בהסעה

שמות הפעילים אליהם ניתן לסמס הם:

אינדיק מיכאל 052-5773687 מילבאואר זאב 054-2333054

ברקוביץ גיטה 050-8497401 נימברגר אלכס 052-2657429

דוידוביץ גרישה 052-8904335 פיקסלר רות 050-5643299

דוידוביץ חיים 054-6121285 קוטונו יוסי 050-9922217

הופמן יעקב 050-6781874 קליימן רוזה 052-4007509

הרשקוביץ דוד 050-6292296 קליין יצחק 054-3034424

וובר אריה 054-2444111 רוב יונה 050-7593223

מושקוביץ משה 054-6338687 שיינברגר ישראל 050-5075928

שמעוני אלכס 052-3496867

היה ותהיה הרשמת יתר – תהיה עדיפות לנרשמים מראש.

נא הקדימו את הרשמתכם למען כבוד טקס האזכרה לבני המשפחות שלנו!

כל מי שרוצה לחסוך זמן – יכול לשלם עבור ההשתתפות/ההסעה/דמי חבר בעמותה לכל

אחד מהפעילים הרושמים להסעות!

2. האזכרה השנתית בקהילות בחו"ל – 6 במאי 2018

השנה נציין את האזכרה בחמש קהילות בחו"ל: אוז'גורוד, בודפשט ומיאמי – כמו בשנה שעברה, וכן בניו-יורק ובלוס-אנג'לס. **נא יידעו את בני המשפחות שלכם בחו"ל על אירועים אלו!**

Association of Carpathian Jews

Please join us for a Memorial Service to honor the victims and pay tribute to the survivors of the Shoah. We will hold our commemoration in conjunction with services in Budapest, Uzhgorod, Miami and at Yad Vashem, Jerusalem.

The NY/NJ Day of Remembrance will take place on:

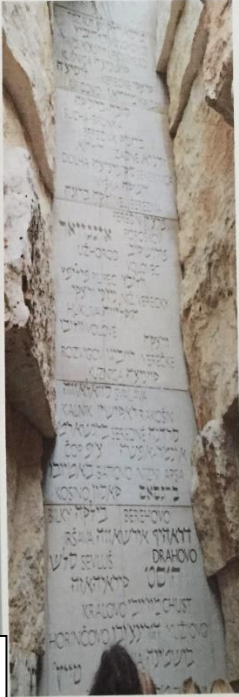
Sunday May 6, 2018, 2PM

Zvi Dov Roth Academy of Yeshiva Rambam
3300 Kings Highway
Brooklyn, NY 11234

Please encourage your friends and family to attend this very important event.

For more information, please contact:
Hanna Hoffman ~ (201) 323-3482

"Has the like of this happened in your days or in the days of your fathers? Tell your children about it, and let your children tell theirs, and their children the next generation!"

ההזמנה לטקס בניו יורק
אשת הקשר היא חנה הופמן:
(201) 323-3482

Association of Carpathian Jews

Please Join us for a Memorial Service to honor the victims and pay tribute to the survivors of the Shoah.

We will hold our commemoration in conjunction with services that day in Budapest, Uzhgorod, Miami, New York and at Yad Vashem in Jerusalem.

The Los Angeles Memorial Service will take place on Sunday May 6, 2018 at 2:30 PM

**Bess P. Maltz Center of Temple Emanuel of Beverly Hills
8844 Burton Way, Beverly Hills, CA 90211**

Please encourage your friends and family to attend this meaningful event.

There is no charge.

Assisted parking available at the Clark Drive parking garage entrance at the east side of the building.

Any donation amount is appreciated to cover costs. (Not tax deductible as this is not a 'Shelters' event)

ההזמנה לטקס בלוס-אנג'לס. אשת הקשר
היא קטלין ויינברגר (310) 488 0307

בודפשט: קוליה שולומון +36 30 227 8222

במיאמי: סנדו שפיגל +1 305 343 8060

אנשי הקשר בשאר הקהילות הם:

באוז'גורוד: איזידור רוזנר +380 95 467 9563

3. שמות ניצולי השואה שנפטרו השנה

אנו חוזרים ומזכירים לכם, שבטקס האזכרה השנתית ב"יד ושם" אנו מקריאים את שמות ניצולי השואה שנפטרו מאז הטקס האחרון לפני שנה, בארץ ובחו"ל. אם ידוע לכם על כך, אנא דווחו לרותי פיקסלר במייל/בטלפון: ruthfixler@walla.co.il 050-5643299.

4. סרט על בני הדור השני

ערוץ הטלוויזיה המקומית [ערוץ 98] הסריט סרט על בני הדור השני של ניצולי השואה. בסרט מתראיינת חברתנו, רותי פיקסלר, המספרת גם על פעילות העמותה שלנו. הסרט ישודר ביום הזיכרון לשואה ולגבורה ויעלה לערוץ ה-youtube וגם לאתר העמותה. שעות השידור המדויקות ימסרו בימים הקרובים [עוד לפני יום השואה]

5. שיר לזכרו של ניצול שואה מגדוד העבודה

כיוון שנושא ההרצאה באזכרה השנה יתמקד בגדודי העבודה בצבא ההונגרי, אנו מכבדים את בקשתה של חברתנו, אהובה ויינברגר – יעקובוביץ, אשר כתבה את השיר הבא לזכרו של אביה, דוד יעקובוביץ, יליד אילניצה, חי באירשבה (1921-1977), אשר שרת בגדודים אלו במוהאץ'. [בהונגרית Mohács :

- עיירה בדרום הונגריה, על גבול קרואטיה ועל גדות הדנובה].

אבא, שלום. זיכרוןך לברכה.

אומרים, שאני מאוד דומה לך.

היית חזק וחלש בו זמנית;

היית חכם ותמים, דוד.

דרכים בהן הלכת לא היו קלות.

לפעמים אני חולמת עליך בלילות.

נלקחת לגדודי העבודה במוהאץ' ב-43 בסתיו,

סבלת, רזית ולא פעם בכית בכי רב.

נלקחת לשם כמו רבים מבני הכפר.

כמה שגורלכם אז היה מר!

הלכת למחנה העבודה מבית חם,

היית בן זקונים, בחור צעיר, מפונק ותם.

התנגדת למשהו שם ושמו אותך בבידוד מהר,

וחבריק זרקו לך אוכל – תפוחי בוסר, דרך הגדר.

הסיפור על תפוחי הבוסר במחנה העבודה הוא סיפור מרגש,

אבל לא עליו הייתי שמה את הדגש.

בקיץ 45 זכית לחזור הביתה.

התחלת מאפס והגעת למה שהגעת.

נתת, עזרת והענקת,

תכננת, קידמת ולא נחת.

היית ענק בהרבה תחומים,

ניצול שואה שהתקדמת מאוד בחיים.

כשהלכת, אף אחד לא האמין,

שדוד יעקובוביץ כבר לא "זמין".

זו זכות גדולה בשבילי, אבא, להיות בתך.

ואתה, אבי היקר, ניצול שואה,

תנוח מנוחת עולמים על משכבך.

6. חנוכת בית השנטי ע"ש יצחק לבנת ז"ל

ביום חמישי, ה-15.3.2018 נחנך "בית השנטי" ביפו על-שם יצחק לבנת ז"ל, יליד סיילש, אשר תרם רבות לעמותה שלנו ונפטר לפני שנה. בית השנטי היא עמותה שמטרתה לסייע לבני נוער בסיכון, בסכנה וחסרי קורת גג בגילאי 14–21 ולאפשר את חזרתם למסלול חיים תקין תוך מתן תמיכה והכוונה. מאז הקמתה סייעה העמותה ליותר מ-50,000 בני נוער במצוקה. רבים מבני הנוער הפונים לבית השנטי נפלו קרבן להתעללות פיזית, מינית, מילולית או נפשית. חלקם נפלטו ממסגרות טיפול רשמיות, ננטשו על ידי הוריהם, התייתמו וכיוצא בזאת. חלקם עולים חדשים, או חיילים בודדים. הבית שם לו למטרה לספק לכל אחד מהם את העזרה אשר לה הוא זקוק.

בית השנטי נוסד ב-1984 על ידי מריומה בן יוסף (לבית קליין). בשנת 2000 זכתה מייסדת הבית ב"אות הנשיא למתנדב" והתכבדה בהדלקת משואה בטקס יום העצמאות ב"הר הרצל". בשנת 2007 זכתה מריומה בן יוסף באות "יקירת העיר תל אביב יפו".

הבית החדש נחנך ביפו בתרומתם האדיבה של דורון ומריאן לבנת, בנו וכלתו של יצחק. את הטקס כיבדו בנוכחותם כבוד הנשיא, ראובן ריבלין, יצחק הרצוג, רון חולדאי, השר חיים כץ, חברי כנסת, שגרירים וכן נציגי העמותה, זאב מילבאואר, יצחק קליין ורותי פיקסלר.

מריומה בן יוסף (קליין)

נשיא המדינה, מר ראובן ריבלין

דורון ומריאן לבנת, בנו וכלתו של יצחק לבנת ז"ל

מימין: זאב מילבאואר, רותי פיקסלר ויצחק קליין, עם אילנה, אלמנתו של יצחק לבנת ז"ל

"חיפשתי מילים, כל המילים במילון, כל המילים בזיכרון, כל המילים בשפה, כל המילים שנוצרו, לתאר את אובדן בני משפחתנו, שחייהם נגדעו באכזריות בעודם באיבם, באשמת היותם יהודים – ולא מצאתי את אותם המילים" ... (ישראל הדרי, שריד שואה מקירוב, פולין).

ובתוך כל זה חשוב לי לספר את סיפור הישרדותם באושוויץ של ארבע האחיות לבית וייס: מלצ'י (מלכה), אילון (אילנה), לפי (אהובה) וליצ'ו (לאה).

מימין לשמאל: מלצ'י (מלכה) אילון (אילנה) ליצ'ו (לאה) ולפי (אהובה)

משפחת וייס מנתה את ההורים אברהם ורחל ו-9 ילדים: האחים הגדולים שמואל-אריה, הילל, שייע, וישראל, וארבע בנות: מלצ'י, אילון, לפי וליצ'ו - ובן הזקונים היה מאייר. האב אברהם היה סוחר עורות, או כפי שקראו לזה בגרמנית Roh Haut Handlung .

המשפחה חיה בעיר מוקצ'בו, כפי שקראו לה הצ'כים, או מונקץ' בפי ההונגרים. העיר שכנה בקצה המזרחי של מה שהיה בזמנו הרפובליקה הצ'כוסלובקית. זו הייתה מחולקת לכמה אזורים: צ'כיה - ובירתה פראג, מורביה - שלזיה שבירתה ברנו, סלובקיה - שבירתה ברטיסלאבה, וקרפטורוס, שבאזור זה נכללה מוקצ'בו. אומנם אוז'גורוד הייתה בירת המחוז באופן רשמי, אבל מבחינה כלכלית, מוניציפלית ותרבותית מוקצ'בו נחשבה לעיר המרכזית.

האזור היה רב גוני: נוף יערות הרי הקרפטים, מרחבי שדות מוריקים ונחלי מים רבים, הזורמים דרומה לדנובה, וביניהם נהר הלטוריצה, שחצה את העיר מונקץ'.

כמו הנוף, גם האוכלוסייה הייתה מגוונת: היו דוברי גרמנית והונגרית, ששרדו מהתקופה האוסטרית-הונגרית, היו דוברי פולנית בצפון, דוברי רוסית ואוקראינית במזרח, ודוברי רומנית והונגרית בדרום.

העיר מנתה 37,000 תושבים, שמחציתם היו יהודים. גם האוכלוסייה היהודית הייתה מגוונת: היו ציונים מכל הזרמים והתנועות, היו דתיים, שהיו מחולקים ל"חצרות", ביניהם גם הקיצוניים ביותר שידועים כיום כ"סאטמרים", והיו המתבוללים, שהתרחקו מהיהדות.

בבית המשפחה דיברו יידיש והונגרית, בבית הספר למדו תחילה רוסית, ולאחר מכן צ'כית וגרמנית - ועם העוזרת דיברו באוקראינית.

בפסח 1944 הכול השתנה. ההורים עוד דיברו ביניהם אם לא כדאי לדחות את הדחת כלי הפסח שלאחר הסדר לבוקר שלמחרת, לפני שמעלים אותם לביודם, אבל למחרת כבר לא הצטרכו לכולם... ז'נדרמרים הונגריים וחיילי ס"ס גרמניים דפקו בחוזקה בדלת, ובטון נוקשה ציוו "פתחו את הדלת!" - ועם המילים הללו נגמר החופש, ולחלק גדול נגמרו גם החיים!

ומכאן לעדותה של האחות מלצ'י (מלכה), שניתנה לאנשי "יד ושם":

"תחילה הייתה המשפחה בגטו במונקץ' ומשם, בטרנספורטים, לאושוויץ ואז התחילה הזוועה: דחפו אותנו לקרונות, בברוטאליות, בצעקות, יותר נכון בצרחות, קרון של בהמות. זה היה נורא, לא היה אוויר, היה מחניק, צפיפות איומה, ללא מים, בכי ילדים, מלמולי זקנים, עומדים, יושבים, שוכבים, חיים ומתים, וזה לקח 4-5 ימים, שנמשכו כנצח, עד שהגענו לאושוויץ.

וברציף הרכבת באושוויץ, כשזרקורים מסנוורים את עינינו, וכלבים נובחים ברקע, לקול צעקות אנשי הס"ס, החלה הסלקציה המזוועה של מנגלה: בחורים וצעירים - ימינה, זקנים וילדים - שמאלה. יהודים פולנים, שעבדו בסלקציה אמרו לנו, ביידיש, לתת את הילדים לסבתות כדי שניצל... איזו אימא תרצה לתת את הילד שלה? לשתי הגיסות שלי היו ילדים, לאף אחת לא היה את האומץ לתת את הילדים - ושתי הגיסות הלכו לתאי הגזים, יחד עם הילדים שלהן.

היינו 4 אחיות. גילחו לנו את השערות, עשו לנו חיטוי והיינו ערומות; היינו 4 אחיות ביחד - אם לא היינו ביחד לא היינו שורדות, כל אחת תמכה באחרת; אני הייתי הבכורה ושלוש האחיות הקטנות שמעו בקולי. בתחילה היינו ב-FKL Lager [אחד ממחנות אושוויץ] ושם ישנו על דרגשים צמודים זו לזו. כולנו עבדנו במחסן הבגדים. לאחר כמה זמן עברנו ללאגר הצ'כי, בלוק 26, ושם קעקעו אותנו במספרים עוקבים.

בלאגר הצ'כי - האחיות הקטנה, ליצ'ו, שהייתה בת 14, חלתה; היה לה חום גבוה והצוואר שלה התנפח. היה לנו ברור, שאם היא תצא לעבודה היא לא תשרוד. הצלחנו לשחד את האחראית על הבלוק, שהעבירה את האחיות הקטנה לבלוק של חולים בהתאוששות, שמשם לא יצאו לעבודה. באחד הימים נודע לנו שהגרמנים מתכוונים לקחת את כל החולים מהבלוק הזה, כולל את אחותי, למשרפות. התארגנו שלוש האחיות, נכנסנו בלילה לבלוק של האחיות החולה והעברנו אותה לבלוק שלנו. הצלחנו לשחד את האחראית על הבלוק שלנו שתעלים עין ותאפשר לאחות הקטנה לא לצאת לעבודה עד שתתחזק - וכך היה.

אחרי חצי שנה התחילו לחסל את אושוויץ. העבירו אותנו ברכבת לחבל הסודטים ושם עבדנו עבור הגרמנים במפעל שייצר גלגלים למטוסים. עבדנו ארבע אחיות ביחד, עבודות פיזיות קשות: סחבנו ארגזים כבדים מאוד ועסקנו בניקיונות; גרנו במפעל, אוכל היה בצמצום, מקלחות לא היו, בגדים כיבסנו בלילה ולבשנו למחרת.

בסוף המלחמה שוחררנו על ידי הרוסים. בדרך לא דרך, שכללה הליכות של מרחקים עצומים ונסיעה ברכבות מסע - הצלחנו לחזור הביתה בשנת 1945. האח הילל, שהיה בצבא ההונגרי, חזר ראשון הביתה, מצא את הבית מאוכלס על ידי מקומיים שהשתלטו על הבית, הצליח לסלק אותם, וכך כשחזרנו - היה לנו איפה להיות.

אף אחד כבר לא רצה להישאר בבית. ידענו שההורים נשרפו באושוויץ, והכי נורא: ראינו שרוב החברים שלנו לא שרדו. אחרי כמה שבועות נסעתי עם אחותי לפי (אהובה) ובן זוגה ברי (דב) שטרן, שגם היה ממונקץ, לסודטים, ושם הכרתי את בעלי. שם התחתנו - גם אני וגם אחותי. בעזרת אישורים מזויפים עלינו לארץ ב- 1947 - היישר למלחמת השחרור.

אני משוכנעת, ללא צל של ספק, שאם לא היינו ארבע האחיות ביחד, תומכות אחת באחרת לאורך כל התקופה, אף אחת לא הייתה שורדת!

אחרית דבר:

ההורים אברהם ורחל וייס ניספו באושוויץ;

האח שמואל-אריה וייס, אישתו וילדיו ניספו באושוויץ;

האח הילל וייס, שהיה, כאמור, בצבא ההונגרי - שרד, אשתו וילדיו ניספו באושוויץ;

הילל התחתן בשנית עם סורי לבית קלמפנר ועלה לארץ ב 1973; בנו אברהם (אצ"י) וייס מתגורר בפתח תקווה – ובתו, יודקו, מתגוררת בניו-יורק.

האח שייע וייס, שהיה ציוני נלהב, עלה לארץ לפני המלחמה, התחתן בארץ עם אסתר לבית מרלמשטיין ממונקץ', ושני בניו, גידי ורני וייס, מתגוררים עד היום בנהריה. לצערנו גידי שכל את בנו, תמיר, במהלך מלחמת לבנון הראשונה.

האח ישראל וייס ניספה אושוויץ;

האחות מלצ"י התחתנה עם הרשי גוטסמן; בתה, רחל (בן-יואב), מתגוררת בחופית, ובנה אברהם (גונן) - ברעננה.

האחות אילון התחתנה עם זיגמונד קרמיש, ובסוף שנות ה-60 היגרה מברה"מ לארה"ב. לאילון בן אחד, גוסטי, מדען בתחום הפיזיקה, שמתגורר בארצות הברית.

האחות לפי התחתנה עם ברי (דב) שטרן והתגוררה כל השנים בנהריה; בנה, יענקול (שקד), מתגורר בקיבוץ משמר העמק.

האחות ליצ'י התחתנה עם בוניו (שמעון) רוט, והיגרו מברה"מ לארה"ב בסוף שנות ה-70; בנה גרישה רוט מתגורר בהונגריה – ובנה, אלכס רוט, מתגורר בניו יורק.

האח הקטן, מאייר, היגר באמצע שנות ה-70 מברה"מ לארה"ב; לו ולאשתו שיינדי 2 בנים, דודי ואצ"י וייס, המתגוררים עם משפחותיהם בניו-יורק.

כל האחים והאחיות בני הדור הראשון נפטרו במהלך השנים, גאים במורשתם ובילדיהם בני הדור

השני, החיים בארץ ובעולם כיהודים גאים!

ביקור של בני הדור השני במונקי' בשנת 1999

עומדים מימין לשמאל: עליזה ואברהם וייס (ישראל), גוסטי קרמיש (ארה"ב), גרישה רוט (הונגריה), יענקול שקד (ישראל), גידי וייס (ישראל), אלכס רוט (ארה"ב), אברהם גונן (ישראל) כורעים: דודי וייס (ארה"ב), רחל בן יואב (ישראל).

